

El llenguatge

L'estranyesa

19/X/1970

Un dels fets amb què es manifesta la dinàmica del llenguatge és el canvi o desplaçament del significat dels mots, sovint insensible de tan lent i gradual, però algunes vegades objecte d'un procés molt més accelerat. Es, generalment, l'ús reiterat de certs mots —que imposa, de sobte, la moda o el mimetisme— per part d'un ampli sector de parlants, el que fa que adquireixin un sentit no exactament coincident amb el que fins aleshores hom els reconeixia, i que arribi fins i tot a constituir un obstacle per al seu ús amb aquest sentit tradicional.

Això és el que s'ha esdevingut amb el verb estranyar que, d'uns lustres ençà, ha conegut un gran favor en el llenguatge col·loquial, del qual ha passat fins i tot al llenguatge epistolar. Estranyar significa, pròpiament, «causar estranyesa», i encara que l'estranyesa i el dubte són conceptes afins, no són pas sinònims ni de bon tros. Dit altrament, l'estranyesa no suposa necessàriament el dubte, car en podem sentir d'un fet del qual tenim la certesa total. Però a força d'usar el verb estranyar per a manifestar el sentiment que ens causava un fet insòlit o singular, aquest verb ha anat adquirint, en l'expressió popular, el significat de «dubtar» i són molts, efectivament, els qui quan diuen M'estranya volen significar, en realitat, «No m'ho crec».

Hom podria, naturalment, continuar usant el verb estranyar amb el significat tradicional, que és l'únic, fins ara, que li reconeixen els diccionaris. Però en aquest cas s'hi afegeix un factor de caràcter social: com que la cortesia no ens permet de dubtar de les afirmacions d'altri, és natural que si quan pretenem indicar que una d'aquestes afirmacions ens causa estranyesa diem que ens estranya, hom consideri aquesta declaració ofensiva o poc cortesa, cosa que ens obliga tot seguit a precisar el sentit amb què hem usat el verb estranyar. És evident, per tant, que en aquests casos surt més a compte desistir d'aquest verb tan susceptible d'ésser mal interpretat i recórrer d'entrada a alguns dels seus sinònims, com es ara admirar, meravellar, desconcertar i, molt especialment, sorprendre, que és segurament el seu equivalent més exacte i adequat. Sense oblidar, però, la locució verbal o perifrasi fer quedar parat, tan popular i genuïna, que no sol comportar cap matis de dubte sino que, ben altrament, expressa sorpresa o estranyesa per un fet que s'admet com a ben cert.

Albert Jané